

CZASOPISMO TECHNICZNE

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA POLITECHNICZNEGO WE LWOWIE.

Rocznik XXXIV.

Lwów, dnia 25 lutego 1916.

Nr. 2.

TREŚĆ: Sprawozdanie Wydziału głównego Polskiego Towarzystwa Politechnicznego za r. 1914 i 1915.

38-me Sprawozdanie Wydziału Głównego „Polskiego Towarzystwa Politechnicznego“ we Lwowie za lata 1914 i 1915.

1. Rok 1914.

Gdy we wstępie Sprawozdania naszego za rok 1913 podnieśliśmy fakt wielkiego podniecenia politycznego Europy, nie przypuszczaliśmy, że wkrótce wypadnie społeczeństwu naszemu przeżyć prawdziwą próbę ogniową wśród szalejącej burzy wojennej, niszczącej na ziemiach naszych dobytek stuleci, osobiste szczęście milionów i te zasoby kultury ludzkiej, jakie się po pokonaniu wiekowych przeszkód i oporów zdołały wytworzyć.

W miejsce dalszego rozwoju i postępu naszego grona Techników polskich przypadł nam dziś obowiązek wytrwania i znoszenia wszelkich przeciwności, o wiele cięższy od dawnych naszych zadań, a zarazem wielce niewdzięczny, bo nie mogący wykazać dobrych wyników i nowych zdobyczy.

Patrząc w chwili obecnej na ubiegły okres dwu lat istnienia Towarzystwa, ze spokojem stwierdzić możemy wobec członków naszych i wobec społeczeństwa, żeśmy wytrwali w pracach i dążeniach zasadniczych Towarzystwa Politechnicznego, że nas nieuniknione straty i przeciwności nie ugięły i że życie grona naszego toczy się znowu dawnym, pewnym torem, a działalność członków Towarzystwa na polu spraw publicznych, gospodarczych, troski o przyszłość i dobrobyt Narodu i Kraju rodzinnego nawet się znacznie pogłębiła.

Z początkiem roku 1914 znajdowało się Towarzystwo w pełni sił i rozkwitu. Ilość członków wzrastała nieprzerwanie i przekroczyła już była liczbę 1100; Oddziały lwowski, stanisławowski, tarnowski, kołomyjski, rzeszowski i inne spełniały swe zadania gorliwie i z powodzeniem, co zachęcało Kolegów przebywających w innych miastach kraju do tworzenia dalszych oddziałów P. T. P. celem podtrzymywania ducha koleżeństwa i wspólności między Technikami i dalszego krzewienia wiedzy nabytej dawniej na Politechnice, a potem w życiu zawodowym. Pod wpływem wypadków wojennych utworzył się nawet we Wiedniu bardzo żywotny Oddział Towarzystwa, który tam działał przez więcej niż pół roku 1915.

Nasze *Czasopismo Techniczne*, na które zużywaliśmy wiele pracy i łożyliśmy bardzo poważne kwoty, zaliczało się już do najlepszych pism fachowych, nawet przy ocenie miarą międzynarodową.

Zestawienie odczytów i referatów wypełniających liczne zebrania tygodniowe i sekcyjne stanowi dowód żywotności i pracowitości naszych sekcji zawodowych i niezwyklego rozwoju życia technicznego, naukowego i obywatelskiego naszych członków.

Sekcje fachowe, jako to Sekcja Inżynierska, Koło Architektów Polskich, Sekcja Mechaników, Elektrotechników, Miejska, Chemiczno-gazownicza, tudzież liczne Komisje do rozpatrywania i opracowywania różnych ważniejszych spraw, pracowały sumiennie i z trwałymi nieraz wynikami.

W r. 1914 przedłużył się okres wykładów i zebrań aż do pierwszych dni lipca, a liczne wycieczki techniczne miały również wiele powodzenia.

Przygotowana już przez nasz Oddział Stanisławowski wycieczka parowcami po Dniestrze odbyć się jednak nie mogła, bo przeszkodziły jej wypadki wojenne.

Rozwijało się też u nas życie towarzyskie, dzięki ofiarnej pracy Komitetu zabaw i Komitetu pań, a zabawy i zebrania towarzyskie naszego Towarzystwa pozostawiły u wszystkich uczestników jak najmiłsze wspomnienia.

Wydział Towarzystwa zajmował się w tym okresie nietylko bieżącymi obowiązkami, ale także różnymi sprawami publicznymi, w której to dziedzinie inicjatywa i działalność Towarzystwa już tyle razy okazała się skuteczną i użyteczną.

Wymieniamy tu tylko kilka spraw ważniejszych, jak np. opracowanie referatów i wniosków w sprawie reformy przepisów egzaminów dla Politechnik w Austrii, wniosków dotyczą-

cych dalszego podniesienia administracji technicznej w kraju, przez uwolnienie jej od zastarzałych metod i więzów, krępujących dotąd inicjatywę i wydatną działalność organów technicznych, znajdujących się zbyt często jeszcze w nieuzasadnionej niczem zależności od sfer tak zwanej administracji ogólnej. Przygotowaliśmy memoriał w sprawie utworzenia dla kraju naszego osobnej „Dyrekcji robót technicznych“ mającej pozostawać pod samodzielnym i odpowiedzialnym kierownictwem odpowiednio uzdolnionych inżynierów.

Poczyniliśmy wstępne przygotowania do szerszej akcji, zmierzającej do zupełnego równouprawnienia techników w służbie publicznej na tej drodze, aby odpowiednio przygotowanych kandydatów techników, którzy na Politechnice nabyli potrzebne do pełnego wykształcenia inżyniera i obywatela wiadomości techniczne i ekonomiczne, przyjmowano na równi z absolwentami wydziałów prawnych do praktyki w urzędach i zakładach poświęconych ogólnej, a więc i nietechnicznej administracji publicznej państwa, kraju i miast.

Tym sposobem możnaby dostarczyć zarządom spraw publicznych świeżych i dzielnych sił, mających nieraz o wiele lepsze zrozumienie i odczucie rozstrzygających dziś w życiu społeczeństw sił i zjawisk gospodarczych, społecznych i technicznych, niż dotychczasowi, jednostronnie kształceni, ale tradycyjnie przywilejem wyłączności chronieni kandydaci, z których późniejszej działalności praktycznej społeczeństwa nowoczesne bynajmniej nie są zadowolone.

Wprowadzenie sił, wykształconych w twardej szkole techniki, do tego działu administracji ułatwiłoby niezawodnie szybki postęp sztuki zarządu publicznego, znaczne obniżenie wydatków i podatków publicznych z tego powodu, że przecież największa część użytecznie stosowanych środków publicznych przeznaczona być musi w coraz to większej mierze na urządzenia i roboty techniczno-gospodarcze, na których się człowiek z wykształceniem technicznym daleko lepiej zna, niż przygotowujący tylko metodą literacką i formalną.

Delegaci Towarzystwa mieli też uczestniczyć w ankiecie o wykształceniu młodzieży szkół średnich.

Dowiedziawszy się o ponawianych często próbach używania u nas obcych lub sztucznie tłómaczonych nazw kolejowych zwracaliśmy się z odpowiednimi przedstawieniami do zarządów kolejowych.

W związku ze staraniami „Stalej delegacji Inżynierów austriackich“ zajmowaliśmy się też wlokącą się jeszcze sprawą należytej ochrony prawnej tytułu inżyniera, który oczywiście tylko tak długo mieć będzie pewną wartość społeczną, jak długo będzie wyłącznie stosowany do techników z pełnym wykształceniem akademickim.

Uchwaliliśmy główne zasady powołania do życia „Oddziału pośrednictwa pracy“ dla członków Towarzystwa, ale myśl ta dopiero w r. 1916 na nowo podjęta być mogła.

Razem z przewodnictwem „Rady zjazdów i zrzeszeń Techników polskich“ przygotowaliśmy też w naszych sekcjach i oddziałach materiały i wnioski na zjazd Techników polskich, który miał się odbyć w r. 1915 w Warszawie.

Sprawa ostatniego zapisu na rzecz funduszu im. śp. byłego prezesa Towarzystwa, prof. barona Gostkowskiego nie jest jeszcze uregulowana i zalega w sądzie. Towarzystwo otrzymało jednak na podstawie porozumienia się z pozostałą rodziną część zapisanych mu funduszy w papierach wartościowych. Z powodu najazdu i formalnego zawieszenia czynności Wydziału w r. 1914 nie można było rozpiścić konkursu z tej fundacji przed rokiem bieżącym.

Z „Izbą inżynierską“, która rozpoczęła swą urzędową działalność w r. 1913, łączyły nas jak najlepsze stosunki koleżeńskie i urzędowe, ułatwione wielce tą okolicznością, że Izba mieści się w domu Towarzystwa.

W sprawie *Czasopisma technicznego* przeprowadził Wydział w r. 1914 rokowania z Krakowskim Towarzystwem Technicznym, chcąc ułatwić członkom bratniego Towarzystwa korzystanie z *Czasopisma* i pozyskać ich poparcie i współpracownictwo. Chociaż rokowania w owym czasie nie doprowadziły jeszcze do pomyślnego wyniku, przypuszczamy jednak, że przy obustronnej dobrej woli stanie się to w niedalekiej przyszłości.

W ostatnich chwilach przed wybuchem wojny przygotowywał Wydział szereg zarządzeń, zmierzających do ożywienia i popierania pracy Oddziałów, tworzonych w innych miastach kraju. Do tego celu służyć miały Biblioteki Oddziałów, względnie wypożyczanie książek z biblioteki Towarzystwa we Lwowie, ułatwianie korzystania z lwowskich księżnic publicznych, następnie pozyskanie prelegentów tutejszych do odbywania wykładów w innych Oddziałach i odwrotnie, wreszcie urządzenie wycieczek i zjazdów okręgowych.

Sądząc, że tego rodzaju środki byłyby użyteczne i możliwe do wprowadzenia, podajemy je w tym celu, aby przyszłe Wydziały nasze pamiętały o tych ważnych kierunkach działalności.

2. Okres od 3 września 1914 do lipca 1915 r.

W pierwszych dniach września 1914 r. Lwów został opuszczony przez nasze władze i od tego czasu podlegaliśmy zarządzeniom generalnego gubernatora Galicji (rozporządzenie z 20 września 1914) i „gradowaczelnika miasta“ (rozporz. z 23 września 1914), które „zabraniały funkcjonowania wszelkiego rodzaju klubów, związków i towarzystw bez otrzymania przez każde z nich osobnego na to zezwolenia“, a ogólne zebrania wszelkich towarzystw i związków mogły być zwoływane tylko na zasadzie każdorazowo otrzymanego pozwolenia.

Nie silimy się na oddanie uczuć, jakie nami ośwładnęły, byliśmy upokorzeni zajęciem i opanowaniem Lwowa przez wrogie wojska i władze, przygnębieni poczuciem bezsilności. W uszach nam brzmiały słowa odezwy prezydenta Rutowskiego „spokoju i godności“; zastosowaliśmy się do nich i wypełnili, aleśmy się czuli niewłasnowolni, skazani na bierny opór.

Tośmy czuli jako ludzie... Wydział Towarzystwa przestał działać i minęło 10 miesięcy, zanim mógł na nowo podjąć pracę. Obowiązki wojenne i służby kolejowej spowodowały wyjazd 9 członków Wydziału, sprawy miejskie wyjazd dwu członków, a gdy w porze zwykłych feryi letnich jeszcze kolegów przebywało poza krajem lub zagranicą, to z Wydziału głównego w czasie inwazyi pozostali we Lwowie tylko obaj wiceprezysi Syroczyński i Tomicki, oraz członkowie Wydziału kol. Anczyc, Biernacki i Epler.

Oni też przy uczynnej pomocy kolegów Gąsiorowskiego, Kuczyńskiego (sen.) i Thulliego załatwiali doraźne potrzeby Towarzystwa i strzegli jego dobra i całości jego majątku. Za ofiarne i nadspodziewanie szczęśliwe wywiązanie się z tego zadania skompletowany Wydział Towarzystwa wyraził im później szczerze podziękowanie.

3. Okres od lipca 1915 do końca roku.

W kilka dni po oswobodzeniu Lwowa od obcego najazdu podjęto na nowo normalną działalność Towarzystwa pod przewodnictwem kol. Syroczyńskiego, później zaś kol. Hauswalda.

Wydział uzupełnił się przez dobranie kolegów: Drexlera, Gąsiorowskiego, Kuczyńskiego, Obmińskiego, Pawlewskiego i Sochackiego; otworzono na nowo biuro, a już 14 lipca 1915, a zatem w czasie zwykłych wyczasów letnich, odbyło się w podniosłym nastroju pierwsze zebranie tygodniowe, za którym szły regularnie dalsze aż do 11 sierpnia, poczem dopiero nastąpiła krótka przerwa. Dalszą czynność podjęto na nowo w październiku przy znacznym udziale członków, mimo trudności wywołanych trwaniem wojny i zatrudnieniem prawie wszystkich młodszych kolegów w wojsku lub legionach naszych, albo też w niesłychanie dziś doniosłej służbie technicznej za frontem, przy odbudowie komunikacyi, miast i wsi.

Nawiązując do działalności zapoczątkowanej szczęśliwie przez Komisję odbudowy Oddziału wiedeńskiego wybrano i we Lwowie w dniu 28 lipca 1915 Komisję dla projektowania budowl i spraw przemysłu krajowego. Dwie pierwsze sekcje rozpoczęły natychmiast swą pracę i przygotowały szereg wniosków, które w formie sprawozdań i memoriałów podano do wiadomości odnośnych władz i szerszego ogółu, gdzie przy nader chętnym i ofiarnym poparciu prasy polskiej tak wnioski jak i dyskusye urządzone przez Towarzystwo nasze znalazły silny oddźwięk.

Program szczegółowy organizacyi całej akcji odbudowy kraju, przybliżona ocena szkód wyrządzonych krajowi i ludności przez zdarzenia wojenne, sposoby postępowania przy odbudowie doraźnej i właściwej, liczne wskazania technicznej i gospodarczej natury zawarte w naszych sprawozdaniach, nie zostały wprawdzie dotąd w całym zakresie wprowadzone w życie, z czego nawet sami sobie pewnego rodzaju zarzuty czyniliśmy, chociaż z pewnością najmniejszej winy w tem nie ponosimy. Natomiast podnieść możemy na podstawie dotychczasowych doświadczeń i faktów, że pierwszy cały plan postępowania i organizacyi przez nas opracowany okazał się dobrym i stopniowo zdobywa sobie coraz większe uznanie, następnie przekonujemy się, że czynniki społeczne i publiczne, które sprawą odbudowy zajmować się muszą, skłaniają się w praktyce do stosowania tych samych organów, jakie z naszej strony przed rokiem już były proponowane. Różnica leży tylko w tem, że Technicy nasi radzili przeprowadzić całą sprawę odrazu, wedle jednego ogólnego planu i pod jednolitem, świadomym ogromu zadań kierownictwem technicznym, a odnośne czynniki wykonawcze dochodzą do identycznych pod względem istoty metod, choć pod innymi nazwami i sposobem bardziej empirycznym.

Sekcja przemysłowa K. O. rozpoczęła swą działalność dopiero przy końcu roku pod nazwą „Komitetu przemysłowego“, który zajął się z powodzeniem szeregiem pilnych spraw, dotyczących istnienia i możliwego w danych warunkach rozwoju naszego przemysłu.

Stan finansowy Towarzystwa pogorszył się w r. 1914/15 w sposób niebywały, ale łatwy do zrozumienia. Przez odcięcie przeważającej liczby członków od Lwowa w czasie najazdu i formalne przerwanie działalności, straciło Towarzystwo wiele tysięcy koron samych wkładek, a równocześnie gwałtownie obniżyły się dochody z domu własnego; z drugiej zaś strony nie ustał nasz obowiązek płacenia wielkich kwot na raty hipoteczne, koszta utrzymania całego Towarzystwa i na wydawnictwo *Czasopisma*. Wydział uregulował więc najpierw, aż do rozstrzygnięcia sprawy przez Walne zgromadzenie, kwestyę wkładek za okres najazdu, zwracając głównie uwagę na potrzebę ściągania wkładek bieżących. W tej dziś bardzo poważnej i doniosłej sprawie prosić musimy wszystkich członków o chętną pomoc i popieranie starań przyszłych Wydziałów w ich staraniach o uzdrowienie położenia finansowego, które, jak wykazuje sprawozdanie kasowe, jest bardzo trudne; piękny przykład dają członkowie honorowi Towarzystwa, którzy, mimo uwolnienia z mocy statutu od opłat, oświadczyli gotowość uiszczenia zwykłej wkładki, przypadającej na członków zwyczajnych, zamieszkałych we Lwowie.

Ustępujący Wydział prowadził sprawę Tow. zawsze w sposób oszczędny, dzięki czemu i teraz mamy nadzieję, że przy poparciu naszych członków będzie można skarb nasz znowu do dobrego stanu doprowadzić. Wydatki ograniczono w r. 1915 oczywiście do możliwych granic, podtrzymując tylko te, które dla spełniania głównych zadań Towarzystwa są istotne i konieczne, jak np. utrzymanie wydawnictwa *Czasopisma technicznego* (w mniejszych rozmiarach), podtrzymanie zebrań członków i pracy w sekcjach i komisjach.

Wielkie trudności sprawiło nam niebywale zamieszanie w adresach członków, którego mimo kilkakrotnych odezw w gazetach nie mogliśmy dotąd usunąć. Przy istniejących trudnościach ruchu pocz-

towego nie możemy z powodu braku adresów porozumieć się z kilkuset członkami i dlatego raz jeszcze prosimy wszystkich Kolegów o przysyłanie do biura Tow. wszystkich adresów, jakie im są znane.

Do działalności Towarzystwa i jego Wydziału głównego w minionym okresie dwuletnim nie można przykładać zwykłej, pokojowej miary, gdyż stosunki i zdarzenia wstrząsające całą prawie Europę, musiały się odbić szkodliwie na losach naszej instytucji.

Jeżeli jednak zważymy, że Towarzystwo i przyszłość jego polegają nie na widomym jego dorobku materyalnym, lecz na tężyznie i dzielności całego stanu Techników polskich, jednego z najważniejszych zawodów społecznych zarówno w pokoju jak i na wojnie, jeżeli w tych groźnych czasach patrzymy, jak wielu Kolegów naszych spełnia bohatersko swe obowiązki w szeregach armii i w polskich Legionach, jak wśród najcięższych warunków pracuje z niemniejszą energią i zaparciem się w działach techniki wojennej, lub też pokojowej, mającej już zadania lepszej przyszłości na oku, gdy wszędzie spotykamy ludzi, może cichych i skromnych, ale silnych wiedzą, doświadczeniem i właściwą dobrą techniką sumiennością, to wiedząc, że Polskie Towarzystwo Politechniczne jest właśnie tylko żyjącym zespołem takich ludzi i obywateli, nie wątpimy, że i te ciężkie czasy ogólnej niedoli przetrwamy i że wytrzymamy aż do nadejścia chwili wyzwolenia i ponownego rozkwitu, jako jeden ze skromnych, ale zdrowych, użytecznych i prawdziwie twórczych odłamów społeczeństwa polskiego.

Wydział Główny Polskiego Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie:

Leon Syroczyński,

wiceprezes.

Edwin Hauswald,

prezes.

Skład Wydziału głównego

w r. 1914 i 1915.

Prezes: Edwin Hauswald.

Zast. prezesa: Leon Syroczyński.

„ „ Józef Tomicki.

Sekretarz: Tadeusz Gajczak.

Zast. sekr.: Zygmunt Marynowski, potem: Dr. Jan Krauze.

Skarbnik: Karol Epler.

Redaktor *Czasop. techn.*: Dr. Stanisław Anczyc.

Administrator *Czasop. techn.*: Stanisław Downarowicz, potem: Maryan Kuczyński.

Admin. domu: Stefan Wiktor, potem: Kazimierz Gąsiorowski.

Inni członkowie Wydziału:

Konstanty Biernacki, Kazimierz Drewnowski, Tadeusz Fiedler, Kazimierz Jarocki, Maryan Osiński, Adam Rożański, Karol Rueben-

bauer, Mieczysław Rybczyński, Gabryel Sokolnicki i Waclaw Suchowiak.

W ciągu roku 1915 opuściło Lwów ze względów służbowych lub prywatnych 7 członków Wydziału, kilku zaś innych kolegów nie mogło z powodu zajęć urzędowych spełniać swych obowiązków w Wydziale, wobec czego dobrał Wydział w lipcu 1915 r. następujących nowych członków: kol. Drexlera, Gąsiorowskiego, Kuczyńskiego, Obmińskiego, Pawlewskiego i Sochackiego. Później zaś dobrano wobec wzmagającej się pracy w sekretaryacie kolegów: Dr. Krauzego i Kohmann-Floryańskiego.

Delegatami Sekcyi byli koledzy: Gorecki (Koło Architektów), Dzieślewski (Sekcyja Elektrotechników), Lutze-Birk (Sekcyja Mechaników).

Członkowie Towarzystwa.

Gdyby nie wypadki wojenne, Towarzystwo nasze byłoby z końcem roku 1915 dosięgło bardzo poważnej liczby około 1100 członków, wobec licznych zgłoszeń nowych członków w początkach roku 1914. Tymczasem skutkiem powołania młodszych naszych Kolegów pod broń, dobrowolnego a licznego ich udziału w Legionach polskich, dalej wezwania pozostałych inżynierów do prac przy odbudowie lub konserwacji urządzeń komunikacyjnych, budowie i pomiarach, i wyjazdu lub wywiezienia wielu Kolegów z ich dawniejszych siedzib, straciło Biuro Towarzystwa styczność z kilkuset członkami, nie posiadając ich adresów ani możliwości porozumienia się z nimi.

Obecnie więc nie można podać określonej liczby ogólnej członków, ani też spisu ich adresów, obawiać się jednak należy, że Towarzystwo nasze straci skutkiem wypadków wojennych kilkuset członków, bądźto

przez ofiarną śmierć za Ojczyznę, bądź też przez przesiedlenie się lub wystąpienie.

Straty bezpowrotne przez zgon w latach 1914 i 1915 nie są nam jeszcze w całości znane — podajemy zatem obecnie tylko nazwiska tych śp. Kolegów, których zgon oplakujemy otrzymawszy o nim dostatecznie pewne wiadomości:

Adamczyk Władysław, c. k. st. radca budownictwa, Lwów.
Dr. Balicki Waclaw, inż. Wydziału krajowego, docent prywatny Politechniki, Lwów.

Braunseis Józef, em. st. radca bud., Lwów.

Czaplicki Henryk, em. st. inżynier Wydz. kraj., Krosno.

Czerny Maciej, radca m. urzędu budown., Lwów.

Gebert Zygmunt, inż. Wydz. kraj., Tarnopol.

Hochfeld Henryk, radca kolei p., Przemyśl.

Jankowski Józef, inżynier, Lwów.

Janowski Józef Kajetan, architekt, Lwów.

Jordan, Tadeusz, inżynier kolei p., Chodorów.
 Kuhn Adolf, architekt, radca budown., Lwów.
 Ogrodziński August, em. st. inż. kolei p., Lwów.
 Paszkowski Tadeusz, c. k. inż., Szczucin.
 Patlewicz Franciszek, c. k. radca bud., Lwów.
 Plehawski Karol, st. radca kolei p., Lwów.
 Rottermann Karol, c. k. nadinsp. techn., Lwów.
 Skrzyński Tadeusz, geom. miejski, Lwów.

Sołtyński August, em. insp. kolei p., Lwów.
 Stojalowski Eugeniusz, c. k. inż., Lwów.
 Szumski Kazimierz, dyrektor kopalni wosku i radca gór.,
 Borysław.
 Żeleński Stanisław, inż. i właściciel zakł. witraż., Kraków.
 Żak Albert, st. radca kolei p., Lwów.

Cześć ich pamięci!

Organ Towarzystwa.

Czasopismo techniczne wychodziło do chwili wybuchu wojny w zwykłych rozmiarach, trzykrotnie w miesiącu. Gdy większość członków czy to wskutek powołania w szeregi czy to wskutek wyjazdu straciła ze Lwowem związek, a następnie wskutek inwazyi rosyjskiej zupełnie została odcięta, zmniejszyły się dochody Towarzystwa i trzeba było porobić oszczędności w wydawnictwie *Czasopisma*, a następnie zupełnie je przerwać, co się stało w sierpniu 1914 r.

Gdy wskutek panujących w czasie inwazyi stosunków życie Towarzystwa zupełnie zamarło, chcieli pozostali we Lwowie członkowie Wydziału Głównego zachować przynajmniej jego pozory przez podjęcie na nowo wydawnictwa organu Towarzystwa; na prywatnym zebraniu, w którym także wzięło udział kilku członków z poza Wydziału, uchwalono rozpocząć wydawnictwo

w najskromniejszych rozmiarach, ograniczając jego koszt do wydatków drukarnianych. W dniu 15 lutego 1915 r. ukazał się pierwszy taki numer jako dalszy ciąg poprzedniego rocznika, co w nagłówku pisma zaznaczono; uszczuplone do czterech stron numery wychodziły w dwumiesięcznych odstępach do października 1915. Skoro dzięki oswobodzeniu Lwowa finanse Towarzystwa nieco się polepszyły, powrócono do numerów większych i zaczęto wydawać je raz na miesiąc. Daleko jest jeszcze jednak do rozmiarów pisma przedwojennych, a jego dzisiejsza egzystencja opiera się głównie na zniesieniu przez czas trwania wojny honoraryów autorskich i redaktorskich, i ograniczeniu wydatków na druk, papier i klisze.

Połączone w jeden roczniki 1914 i 1915 obejmują 30 numerów o 330 stronach z 270 rysunkami w tekście i 15 tablicami.

St. Anczyz, redaktor.

Zebrania Polskiego Towarzystwa Politechnicznego.

Zebrania w r. 1914.

7 stycznia — K. Rodowicz: *O wykreślnym sposobie oznaczenia najekonomiczniejszej wielkości zbiornika użytkowego.*

10 stycznia. **Wspólny opłatek** członków Tow. z udziałem Pań.

14 stycznia Staraniem **Sekcji inżynierów.** Dr. J. Blauth: *O drenach w budowie kolei i dróg.*

20 stycznia. **Sekcja mechaników.** Prof. Sochacki: *Próby, pomiary i badania parowozów.*

21 stycznia. J. Popielecki: *Galicya w przygotowanym rządowym projekcie budowy kolei lokalnych.*

23 stycznia. **Sekcja miejska.** Komunikaty dra Matkiewicza, dra Thulliego i Kühnela.

27 stycznia. **Zebranie Sekcji inżynierów.** T. Korasadowicz: *O nowym sposobie regulacji rzek górskich.*

28 stycznia. **IV. wykład z cyklu ekonomicznego.** E. Zieleniewski: *O przemyśle maszynowym w Galicyi.*

4 lutego. Dr. K. Weigel: *O stereofotogrametrii (z demonstracyami).*

11 lutego. R. Marcinkiewicz: *O granitach tarzańskich.*

12 lutego. **Walne zgromadzenie Koła architektów polskich.**

16 lutego. **Sekcja mechaników.** Dr. B. Biegeleisen: *Nowe sposoby obliczania rur wodociągowych.*

18 lutego. A. Rożański: *Sprawa sił technicznych przy budowie i trasowaniu galicyjskiego kanału żeglugi.*

25 lutego. **Staraniem Sekcji mechaników.** W. Szaynok: *Tłocznie dla gazu ziemnego w Galicyi.*

27 lutego. Dr. J. N. Franke: *Jak ludzie rachowali przed 4000 lat?*

2 marca. **Zebranie Sekcji mechaników.** Sprawa norm do badania kotłów, maszyn parowych i motorów.

3 marca. **Zebranie Sekcji inżynierów.**

4 „ J. Bryl: *Budowa głównego kolektora kanalizacji m. Lwowa oraz zasklepienia Pełtwi.*

9 marca. **Sekcja chemików i mechaników.** W. Szaynok: *Pomiary ilości gazu ziemnego.*

11 marca. **Walne Zgromadzenie Towarzystwa.**

12 „ **Sekcja spraw miejskich.** 1. Dr. O. Nadolski: *Wodociągi wykonane z funduszków państwowych w Galicyi.* — 2. Kühnel: *Sprawa reformy ustawy budowlanej dla mniejszych miast.*

16 marca. **Zebranie Sekcji mechaników.**

1. Sprawa Izb inżynierskich.

2. Sprawa Organizacji Zjazdu zawodowego mechaników na VII Zjeździe Techników polskich w 1915 r.

18 marca. Dr. J. Łopuszański i Dr. K. Pomianowski: *O zakładach wodnych w Uniżu.*

24 marca. **Sekcja inżynierów.** M. Rybczyński: *Wpływ regulacji rzek na odpływ wód.*

30 marca. **Zebranie Sekcji mechaników.** 1. Dr. B. Biegeleisen: *Nowy sposób obliczania przewodów wodociągowych.* — 2. Sprawa reformy wykształcenia technicznego.

31 marca. **Zebranie Sekcji miejskiej.** Dr. K. Pomianowski: *Stan sprawy kanalizacji m. Lwowa.*

1 kwietnia. G. Sokolnicki: *O zastosowaniu elektromotorów w przemyśle drobnym z uwzględnieniem kalkulacji kosztów ruchu.*

2 kwietnia. **Zebranie Sekcji elektrotechników.** 1. Wybór nowego Zarządu. 2. Sprawa III Zjazdu elektrotechników w Warszawie 1915.

8 kwietnia. Staraniem Sekcji inżynierów. Dr. M. Huber: *O wytrzymałości płyt.*

15 kwietnia. Staraniem Sekcyi miejskiej. Dr. O. Nadolski: *Wodociągi wykonane w Galicyi z funduszów państwowych.*

29 kwietnia. V. wykład z cyklu ekonomiczno-administracyjnego. Dr. St. Bięnkowski: *Przedwstępne kalkulacje przy projektowaniu zakładów przemysłowych.*

6 maja. Staraniem Sekcyi gazowniczo-chemicznej. E. Piwoński: *O ekonomicznem zużyciu gazu do celów opałowych.*

11 maja. **Sekcja miejska.** Dr. K. Pomianowski: *Obecny stan budowy kanalizacji m. Lwowa.*

12 maja. **Sekcja inżynierska.** Z. Kalityński: *O zeszłorocznych usuwiskach na kolejach państwowych.*

13 maja. St. Tosio: *O postępach techniki cukrowniczej w Galicyi.*

20 maja. Staraniem Sekcyi mechaników. Dr. T. Godlewski: *O promieniach dodatniej elektryczności.*

27 maja. Staraniem Sekcyi inżynierskiej. Dr. St. Bryła: *O amerykańskim wyższym szkolnictwie technicznym.*

3 czerwca. St. Downarowicz: *O produkcji cementu w Galicyi.*

10 czerwca. T. Żerański: *Urządzenia elektryczne w cukrowni w Chodorowie.*

17 czerwca. E. Hauswald: *Sprawozdanie z wycieczki techn. do Czech i Wiednia.*

24 czerwca. J. Jaegermann: *Sprawa centralnego dworca osobowego we Lwowie.*

Wycieczki techniczne w r. 1914.

26 stycznia. **Sekcja mechaników.** Zwiedzenie fabryki kart i tutek.

5 marca. Zwiedzenie budowy kolektora i zasklepienie Pełtwi.

10 marca. **Wycieczka Sekcyi elektrotechników i mechaników** do szkoły przemysłowej.

23 marca. **Wycieczka Sekcyi mechaników** do fabryki wyrobów metalowych i akumulatorów „Metal“.

19 maja. Wycieczka do elektrowni miejskiej na Persenkówce.

28 maja. Wycieczka do fabryki akumulatorów.

10 czerwca. Wycieczka Koła architektów do katedry ormiańskiej.

27. czerwca. Wycieczka do Zakładu artyst.-graficznego R. Brzezińskiego.

2 lipca. Wycieczka na wystawę motorów w instytucie technologicznym.

3. lipca. Wycieczka do hali pogrzebowej na ementarz izraelskim.

Zabawy urządzone przez Komitet zabawowy.

17 stycznia 1914. Wieczorek z tańcami.

21 lutego 1914. Wieczorek z tańcami.

24 maja 1914 o 5 po poł. Zebranie towarzyskie z Paniami. Odczyt Dr. St. Bryły: *Z podróży po Chinach.* Po odczycie herbatka.

Zebrania w r. 1915.

W czasie od 1 stycznia do 5 sierpnia 1915 odbyło się 28 zebrań Techników polskich przebywających w Wiedniu, przeważnie członków naszego Towarzystwa, którzy tworzyli wtedy niejako oddział wiedeński Polskiego Tow. Politechnicznego.

Wykaz odczytów i wycieczek tego oddziału podany jest w numerze 27 *Czasopisma* z r. 1915, str. 305 i 306.

Zebrania Towarzystwa w r. 1915 we Lwowie:

14 lipca. Sprawozdanie Wydziału i dyskusya o potrzebach kraju.

21 lipca. J. Drexler: *O zadaniach odbudowy kraju.*

28 „ W. Syniewski: *Z dziejów przemysłu krajowego.*

4 sierpnia. St. Aleksandrowicz: *Sprawozdanie o sposobach dostarczania wody do picia w czasie wojny.*

11 sierpnia M. Rybczyński: Referat o „*Planiu organizacji krajowego Urzędu Odbudowy*“ opracowanego przez komitet Techników polskich w Wiedniu.

20 października. J. Drexler: *Nawierzchnia ulic miejskich.*

27 października. Dr. A. Szczepański. *O szkodach poniesionych przez przemysł krajowy w r. 1914/15.*

3 listopada. Dr. J. Łopuszański: *Nowsze zakłady wodno-elektryczne w Szwajcaryi.*

17 listopada. T. Fiedler: *Czy istnieje ruch na świecie? (Z dziedziny teorii względności).*

24 listopada. Sprawozdanie „*Komisji Odbudowy*“. Referenci: A. Drexler, R. Dzieślewski i E. Hauswald.

1 grudnia. Dr. M. Thullie: *O własnych doświadczeniach ze słupami żelazno-betonowymi.* — Dr. T. Obmiński: *O dzwonach lwowskich.*

2 grudnia. Dr. W. Kubik: *Znaczenie ogrodnictwa dla miast.*

15 grudnia. Dr. W. Kubik: *Wpływ inżynierów na podniesienie ogrodnictwa.*

22 grudnia. E. Hauswald: 1. *Amerykańskie metody badania inteligencji imigrantów.* 2. *Zagadki techniczne.*

29 grudnia. 1. T. Fiedler: *O nowym systemie chłodzenia.* 2. W. Kohmann-Florjański: *O zaradzeniu trudnościom transportowym we Lwowie.*

W niektórych zebraniach Tow. uczestniczyły także panie.

W pierwszej połowie roku 1914 odbyło się we Lwowie 41 zebrań naszych członków; po przerwie spowodowanej najazdem odbyło się w 1915 r. 15 zebrań; Oddział zaś wiedeński od w 1915 r. odbył 28 zebrań i 5 wycieczek technicznych.

Oddział stanisławowski odbył w r. 1914 10 zebrań i 2 wycieczki, (p. osobne sprawozdanie). Od innych Oddziałów naszych nie otrzymaliśmy dotychczas bliższych wiadomości.

Ze sprawozdań Sekcyi Towarzystwa, których było 6 podajemy osobno dwa sprawozdania.

Zamknięcie rachunków za rok 1914/1915.

Rachunek kasy.

Ru- bryka	L. p.	P r z y c h ó d		R o z c h ó d		K	h	K	h
I.	1.	Stan gotówki z roku 1913	1.210	21	Czynsz	1.390	20		
II.	2.	Wpisowe	184	—	a) opał	786	10		
	3.	Wkładki dożywotnie	—	—	b) oświetlenie elektryczne	1.023	68		
	4.	" zaległe	2.940	40	c) telefon	200	—		
III.	5.	" bieżące	8.335	—	d) utrzymanie lokalu	411	—		
	5.	Dary do funduszu Towarzystwa	—	1 52	e) naprawa	206	01	4.016	99
IV.	6.	Procenta i kupony:	—	—	Biurowa Towarzystwa:	—	—	—	—
	a)	do funduszu żelaznego	—	—	a) wydatki kancelaryjne	146	—	—	—
	b)	" im. br. Gostkowskiego	—	—	b) portorya korespondencyi	139	83	—	—
	c)	chwilowej lokacyi (11.000+200*64+777 00)	10.977	64	c) druki i litografia	123	50	—	—
			120	84	d) ubranie kursora	65	—	474	33
V.	7.	Dochody:	—	—	Koszta zgromadzeń tygodniowych i komisji	—	—	56	97
	a)	z prenumeraty	361	59	Place:	—	—	—	—
	b)	z ogłoszeń	1.650	80	a) urzędnika	1.462	50	—	—
	c)	z wydawnictwa	12	70	b) kursora	420	—	—	—
	d)	z odbitek autorskich	369	52	c) remuneracye i zapomogi	75	—	—	—
	e)	nadzwyczajne	—	—	d) ubezpieczenie i kasa chorych	194	16	2.151	66
VI.	8.	Subwencya Wydziału krajowego	—	—	Reprezentacya Wydz. gł. i stosunki z inn. Tow.	—	—	316	64
VII.	9.	Depozyta 11.145 95 — (10.977*64+109*84)	1.500	—	Koszta czytelnik	—	—	103	75
VIII.	10.	Dochody z domu własnego	58	47	" odbitek autorskich	—	—	288	50
IX.	11a.	Zwroty wydatków różnych	8.800	11	" wydawnictw własnych	—	—	—	—
	11b.	" z rachunku urzędzeń i ruchomości	570	—	" ściągania wkładk	—	—	376	11
			—	—	Podatki, należności, koszta prawne	—	—	9	80
			—	—	Ruchomości Towarzystwa	—	—	300	—
			—	—	Wydatki nadzwyczajne*)	—	—	1.688	68
			—	—	Depozyt	—	—	11.204	92
			—	—	Koszta redakcyi "Czasopisma Technicznego":	—	—	—	—
			—	—	a) honorarium redaktorskie w r. 1914	1.150	—	—	—
			—	—	b) autorskie w r. 1914	1.475	10	—	—
			—	—	c) druk "Czasopisma"	2.766	67	—	—
			—	—	d) tablice, klisze, rysunki	1.191	61	—	—
			—	—	e) różne	26	34	6.609	72
XIII.	15.	Koszta administr. "Czasopisma Technicznego":	—	—	Koszta administr. "Czasopisma Technicznego":	—	—	—	—
	a)	druk okładki "Czasopisma"	1.226	44	a) druk okładki "Czasopisma"	1.226	44	—	—
	b)	portorya	612	60	b) portorya	612	60	—	—
	c)	ekspedycya	168	—	c) ekspedycya	168	—	—	—
	d)	druki, opaski i drobne	18	—	d) druki, opaski i drobne	18	—	—	—
	e)	administrator za rok 1913	872	15	e) administrator za rok 1913	872	15	—	—
	f)	reklama i prowizya " " 1914	350	—	f) reklama i prowizya " " 1914	350	—	—	—
XIV.	16.	Rozchód z domu	—	—	Rozchód z domu	—	—	3.077	39
XV.	17.	Splaty pożyczki bezprocentowej	—	—	Splaty pożyczki bezprocentowej	—	—	1.458	50
	18.	Splaty pożyczek hipotecznych	—	—	Splaty pożyczek hipotecznych	—	—	1.000	—
			—	—	Stan gotówki z dniem 31. grudnia 1915	—	—	2.238	75
			—	—	Razem	—	—	1.750	09
			—	—	Razem	—	—	37.072	80

*) na kursora 116-67, s. p. żonę jego 776-50, dzieci 195-00.

Rachunek poszczególnych funduszków za rok 1914 i 1915.

1. Fundusz żelazny.

Przychód	Gotówka		Walory		Rozchód	Gotówka		Walory	
	K	h	K	h		K	h	K	h
1. Wpisowe za rok 1914/15 . . .	184	—	—	—	1. Kasa Towarzystwa	184	—	—	—
Razem . . .	184	—	—	—	Razem . . .	184	—	—	—

2. Fundusz konkursowy im. Romana br. Gostkowskiego.

Nominalna wartość:				Nominalna wartość:			
1. Saldo z roku 1913	996	97	2.500	—	—	—	—
2. 4% list zastawny Tow. kred. ziemskiego	—	—	10.000	—	—	—	—
3. za kupony od 10 listów zastawnych	977	64	—	—	—	—	—
4. Procent od ks. galic. Kasy oszczędności	97	30	—	—	—	2.500	—
Razem . . .	2.071	91	12.500	—	—	2.071	91
				1. Stan 31. grudnia 1915:			
				a) 4% listy zast. Banku kraj.: Ser. III. Nr. 15.489, 15.490 nom. 2.000 K; Ser. II. Nr. 19.211, 19.218 nom. 400 K; Ser. I. Nr. 6.384 nom. 100 K			2.500
				b) 4% listy zast. Tow. kred. ziemskiego: Serya III. Nr. 55.715, 55.716, 55.717, 55.733, 55.734 nom à 2.000			10.000
				c) książ. wkładk. gal. Kasy osz. Nr. 160.034 1.494-91 " 7.637 577—	2.071	91	—
				Razem . . .	2.071	91	12.500

3. Rachunek kaucyi kursora.

1. Saldo z roku 1913	—	—	490	71	1. Stan 31. grudnia 1915:	—	—	—	—
2. Procent gal. Kasy oszczędn. od ks. Nr. 141.847 K 17-70	—	—	—	—	książeczki gal. Kasy oszcz.:	—	—	—	—
" " " 74.900 " 22-68	—	—	40	38	Nr. 141.847 . . . K 232-78	—	—	—	—
Razem . . .	—	—	531	09	" 74.900 . . . " 298-31	—	—	531	09
					Razem . . .	—	—	531	09

4. Rachunek pożyczki bezprocentowej.

1. Stan z roku 1913	—	—	17.600	—	1. Wypłacone udziały członkom	—	—	—	1.000
2. Dary w udziałach	—	—	—	—	2. Stan 31. grudnia 1915:	—	—	—	—
Razem . . .	—	—	17.600	—	50 wylosowanych	9.000	—	—	—
					58 niewylosowanych	7.600	—	16.600	—
					Razem . . .	—	—	17.600	—

5. Rachunek pożyczek zahipotekowanych.

1. Stan 31. grudnia 1913:	—	—	—	—	1. Rata hipoteczna	—	—	—	2.238	75
a) Bank krajowy	78.557	83	—	—	2. Zwrot na kapitał pożyczki hipotecznej	—	—	—	574	09
b) Gmina m. Lwowa	9.500	—	88.057	83	3. Stan długu hip. z ³¹ / ₁₂ 1915:	—	—	—	—	—
2. jedna rata Banku kraj.: % 1664-66 kapitał 574-09	—	—	2.238	75	a) Bank kr. 78.557-83-574-09	77.983	74	—	—	—
3. Rata gminy m. Lwowa	—	—	—	—	b) Gmina m. Lwowa	9.500	—	87.483	74	—
Razem . . .	—	—	90.296	58	Razem . . .	—	—	90.296	58	—

6. Rachunek administracji domu własnego.

Przychód	Gotówka		Walory		Rozchód	Gotówka		Walory	
	K	h	K	h		K	h	K	h
1. Saldo z roku 1913.	4.495	85			1. Podatek rządowy	384	—		
2. Czynnosc za rok 1914/15. . . .	5.205	—	9.700	85	2. „ gminny-czynszowy	368	36		
3. Koszta sprzętów w r. 1914.				50	3. „ wodociagowy	303	13	1.055	49
					4. Konserwacja budynku. . . .			665	04
					5. Koszta administracji	1.545	37		
					6. Prowizya administratora . . .	—	—	1.545	37
					7. Do kasy Towarzystwa Politechnicznego			6.484	95
Razem			9.750	85	Razem			9.750	85

7. Rachunek inwentarza sprzętów.

1. Stan 31. grudnia 1913: Inwentarz sprzętów			5.671	69	1. Sprzedaż star. sprzęt. w r. 1913	—	—	—	—
2. Koszta sprzętów w r. 1914.			300	—	2. 10% na zużycie od 5.971.69			597	17
					3. Stan 31. grudnia 1915: Inwentarz sprzętów			5.374	52
Razem			5.971	69	Razem			5.971	69

Sprawozdanie Komitetu Techników Polskich w Wiedniu.

Inicyatywa do chwilowego zrzeszenia się polskich techników, zmuszonych wypadkami wojennymi do przebywania w Wiedniu wyszła od prof. E. Hauswalda, prezesa Polskiego Tow. Polit. we Lwowie i doc. Dra Jana Krauzego, sekretarza Rady Zjazdów i Zrzeszeń Techników polskich. Rozesłano odezwę o zgłaszanie się i 8 stycznia odbyło się zebranie inauguracyjne w odstąpionej na posiedzenie sali „Domu Polskiego“. Pozwolenie urzędowe na zebranie Oddziału Polskiego Tow. Politechnicznego otrzymał prezes Hauswald.

Na tem zgromadzeniu zawiązano „Komitet Techników polskich“, w którego skład weszli kol.: E. Hauswald (przewodniczący), A. Herbst, dr. J. Krauze (sekretarz), W. Krupka, A. Konopka, St. Kulakowski, J. Opolski, S. Odrzywolski, L. Regiec, J. Sare i St. Wiktor. Uchwalono miesięczną wkładkę 1 kor. i postanowiono zbierać się w każdy piątek, urządzać wycieczki naukowe i towarzyskie i zajmować się wszelkimi sprawami krajowymi, w których technicy mogą współdziałać. Ilość zrzeszonych kolegów wynosiła w styczniu 106 i osiągnęła w sierpniu liczbę 156 osób, z tego kilka zamiejscowych.

W czasie od 1 stycznia do 31 sierpnia odbyło się 28 zebrań, których program, z wyjątkiem zebrania 28-go dnia 6 sierpnia 1915, obejmującego sprawozdanie prezesa prof. Hauswalda z I. posiedzenia Krajowej Rady odbudowy w Białej, zamknięcie czynności komitetu i pożegnanie, został opublikowany w nr. 27 *Czasopisma technicznego*. Poza tem urządzono 5 wycieczek naukowych i 11 towarzyskich. Zestawienie rachunkowe wykazuje dochodów 273 K. 60 h. i rozchodów 289 K. 67 h. Powstały niedobór 16 K. 07 h. według uchwały Wydziału pokryło Polskie Tow. Politechniczne.

Z prac komitetu przede wszystkim podnieść należy powołanie do życia Komisji odbudowy wsi i miast, która, wspólnie z głównym komitetem, opracowała I memoriał techników polskich w sprawie odbudowy miast,

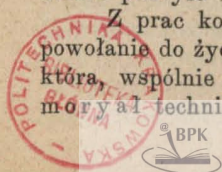
miasteczek i wsi i dnia 12 lutego 1915 wręczyła wszystkim miarodajnym czynnikiem*). Dnia 26 czerwca został wręczony przez prezydium komitetu Wydziałowi krajowemu i innym miarodajnym Instytucjom II memoriał w sprawie Organizacji krajowego Urzędu odbudowy, opracowany przez kol. Hauswalda i Krauzego, jako referentów Komisji odbudowy.

Dnia 29 maja urządził komitet wraz z komisją odbudowy publiczną ankietę przy pomocy wiedeńskiego Stowarzyszenia „Strzecha“. Ankieta ta wywołała zajęcie się sprawami odbudowy w najpoważniejszych kołach społeczeństwa polskiego.

Z dalszych czynności komitetu wymienić należy udział w redakcyi zamierzonego na szerszą skalę wydawnictwa p. t. *Polska*, dla poinformowania zagranicy o naszych sprawach i dziejach, wysyłanie w ważnych sprawach krajowych deputacyi, listów i memoriałów, między innymi do Wydziału krajowego w sprawie naprawy wałów rzecznych, w sprawie podjęcia robót około zabudowania potoków górskich, do prezydium Koła Polskiego w sprawie powołania techników do komisji szacunkowych dla szkół wojennych i do komisji, wysłanej do Prus wschodnich dla zbadania organizacji odbudowy. Poza tem przez deputacyę prosił komitet radcę dworu kol. Kędziora o cofnięcie podania o dymisyę — niestety bez pomyślnego wyniku.

Prace komitetu oraz komisji odbudowy uwieńczyły pomyślne rezultaty. Wydział krajowy powołał do życia, proponowaną przez komitet Krajową Radę Odbudowy, której I posiedzenie odbyło się d. 30 lipca 1915, a wzięli w niem udział prof. Hauswald i kol. Ga-

*) Komisya odbudowy ukonstytowała się dopiero dn. 7 marca 1915, wybierając kol. prof. Dra J. Zubrzyckiego przewodniczącym, kol. Czajkowskiego i Dra Krauzego zastępcami, zaś kol. Gawrońskiego i Machalskiego sekretarzami.

wroński i Czajkowski. Później Wydział krajowy powołał do życia krajowe biuro regulacyjne; dalej powstał wojenny zakład kredytowy i Centrala handlowa. Tak więc postulaty techników polskich, wyrażone w memoriałach stopniowo bywają urzeczywistniane.

W końcu sierpnia z powodu wyjazdu członków prace komitetu wiedeńskiego ustały a tok spraw siłą rzeczy przeniósł się do Polskiego Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie.

Sekretarz:
Dr. Inż. Jan Krauze.

Prezes:
Edwin Hauswald.

Sprawozdanie roczne Sekcji Towarzystwa politechnicznego „Koło Architektów polskich“ we Lwowie za lata 1914 i 1915.

Zarząd koła stanowili: Prezes: A. Zachariewicz. Wiceprezesi: St. Filasiewicz i M. Osiński. Sekretarze: H. Ostowski i L. Sokołowski. Skarbnik: St. Piotrowski.

Członkowie Wydziału: R. Feliński, D. Krzyczkowski, W. Minkiewicz, A. Szyszko-Bohusz. Zastępcy: G. Bizanz i B. Pawluć.

Wydział podjął pracę w warunkach ciężkich. Obraz zastoju i klęski ekonomicznej rozwijał się prze nami nieprzerwanie i w r. 1914, paraliżując szersze zamysły i nie pozwalając na wydobyć z życia tych czynników, które stanowią o wartości pracy Towarzystwa.

Koło ogłosiło tylko jeden konkurs (XV-ty) na gmach Pol. Tow. gimn. „Sokół IV.“ we Lwowie, który w rezultacie przyniósł 17 prac i przyznał I-szą nagrodę pracy dojrzałej i godnej wykonania.

Przygotowywane również warunki konkursu na ołtarz główny w kościele parafialnym w Tarnopolu (rozpisujący ks. Prałat Dr. B. Twardowski) nie mogły się już do czekać ogłoszenia w sierpniu 1914 r. z powodu wybuchu wojny.

Komitet budowy polskiego kościoła w Budapeszcie zaprosił Koło do wzięcia bezinteresownego udziału w konkursie przez siebie rozpisany. Wydział chcąc sprawie pomóc, złożył ją w ręce prof. Szyszko-Bohusza, którego uczniowie wykonali kilka projektów i przesyłali komitetowi.

Na zaproszenie Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych we Lwowie do utworzenia przez Koło osobnego działu architektury na wystawie sztuki w lecie 1914 r., Koło musiało odpowiedzieć odmownie z powodu zbyt krótkiego czasu dla godnego zaprezentowania się na wystawie. Agitacja jednak wśród członków, z których kilku osobście pokazało swe prace, pomogła do żywego zainteresowania publiczności tym bodaj, że po raz pierwszy na lwowskich wystawach spotykany działem. Równocześnie Wydział starał się wejść w ściślejszy stosunek z Tow. P. S. P., by wprowadzić reprezentantów Koła do jego dyrekcji i komisji artystycznej, a temsamem zdobyć architekturze stałe miejsce na przyszłych wystawach.

W I. Zjeździe higienistów Polskich we Lwowie w lipcu 1914 r. wzięło Koło udział przez swego przedstawiciela (Filasiewicza), nadto kol. Derdacki, Filasiewicz i Kamienobrodzki wygłosili tam odczyty na temat założenia, budowy i urządzeń szpitali.

Sprawa budowy lwowskiego uniwersytetu była zawsze żywo omawiana na zebraniach Koła. Poruszono ją także w *Czasopiśmie techn.* (Nr. 7, 1914) dla zwrócenia uwagi decydujących sfer na konieczność rozpisania ściślejszego konkursu między autorami prac nagrodzonych, by zdobyć projekt w całości dojrzały do budowy tak monumentalnego gmachu. Wysłano również kol. Felińskiego i Filasiewicza w deputacji do Eksc. Głabińskiego i Grona profesorów uniwersytetu, aby domagania się nasze, jako bezstronne i podyktowane obo-

wiązkami pieczy nad stwarzanymi pomnikami architektury w naszym mieście, przedstawili i poparli u rządu. Rząd jednakże nagłony z drugiej strony do szybkiego rozpoczęcia budowy wszedł w układy z autorami I. nagrody (Wyczyński i Wojtyczko), które przerwała wojna.

Na jednym z zebrań miesięcznych referował kol. Feliński sprawę restauracji Wawelu, wypowiadając się przeciw uchwale krajowego Komitetu restauracji, postanawiającej zostawić w surowej cegle zewnętrzne lica murów zamku. Koło chcąc dopiero po zbadaniu motywów tej uchwały zająć odpowiednie wobec niej stanowisko, zwróciło się do kierownictwa restauracji o przedstawienie mu zapatrywań w łonie Komitetu. Kierownictwo atoli skrupowane statutem Komitetu nie mogło nam ich wyjawiać.

Wydział zainicjował trzy wycieczki miejscowe: do hali pogrzebowej na cmentarzu żydowskim (objasniał p. M. Ulam i kol. Feliński) do katedry ormiańskiej (oprowadzał kol. Teodorowicz) i na Wysoki Zamek celem obejrzenia miejsca i robót ziemnych dla przyszłego Corsa jako łącznika między śródmieściem a przedmieściem Żółkiewskiem. Wyczerpujących objaśnień udzielali tam kol. inż. Biernacki, Drexler i Kühnel. Sprawie tej poświęcono także jeden wieczór dyskusyjny, uznając za przyczynę wywołanej polemiki brak do dziś dnia planu regulacyjnego miasta Lwowa.

W marcu 1914 wyszedł numer architektoniczny *Czasopisma techn.* (7-my z rzędu). Dalsze prace i publikacje pozostały w tece komitetu redakcyjnego, który w myśl uchwały Walnego zgromadzenia czynił przygotowania do przemiany wydawnictwa na samodzielny kwartalnik o odpowiedniej zewnętrznej szacie.

Wojna europejska, bezprzykładnie niszcząca nasze wsie i miasteczka, godząca w podstawy naszego życia, wstrzymała też życie i pracę Koła na czas dłuższy. Zarząd pozbawiony prezydium i kilku członków, którzy wyjechali lub pomnożyli szeregi walczących, nie mógł myśleć o ratunku. Dopiero Nadzw. Walne Zebranie z d. 10 sierpnia 1915 r. świadome piekającej potrzeby skupienia się dla pracy nad odbudową zgorzałych siedlisk, wybrało Zarząd tymczasowy, który utworzyli koledzy: G. Bizanz (prezes), D. Krzyczkowski (zastępca), H. Ostowski (sekretarz), Piotrowski (skarbnik), J. Choynowski, R. Feliński, A. Opolski (członkowie). Równocześnie koledzy: Choynowski, Czerwiński, Grzymalski, Krzyczkowski, Łużecki, Opolski i Piotrowski wchodzi do komitetu odbudowy kraju w łonie Tow. Polit., tworząc tam osobną sekcję budowlaną.

Trudności porozumienia się do niedawna z Krakowem i Warszawą, niepewność co tamte Koła czy Komitety obywatelskie dla odbudowy kraju przedsięwzięły lub publikowały, dalej niemożność zbadania terenu walk, aby się przekonać o zakresie i rodzaju zniszczeń i wynaleźć właściwe i skuteczne środki pomocy, wreszcie luki w sze-

regu naszych pracowników wpłynęły na to, że dziś jeszcze Koło konkretnymi wnioskami pracy odbudowczej poszczyścić się nie może. Zdaje sobie bowiem sprawę z tego, że mimo piekającej potrzeby kojenia ran, do pracy tej z powodu trudności i przeciwności, leżących już w jej naturze i w warunkach naszego podciętego bytu, dorywczo zabierać się nie można, aby zła nie mnożyć. Niechaj myśli i studia przedwstępne członków Koła rozwiną się pod kierownictwem nowego Wydziału we wspólny, obywatelski czyn.

Nadzw. Walne zebranie w d. 24 listopada 1915 r. uchwaliło zawiesić wkładki członków od dn. 1 sierpnia 1914

do 31 listopada 1915 r., a nadto od 1 grudnia 1915 r. zmniejszyć wkładkę do kwoty 50 hal. miesięcznie i zwolnić równocześnie Wydział z obowiązku prenumerowania dla członków krakowskiego *Architekta*. Zarząd jest jednak pewny, że fakt ten nie zmieni koleżeńskiego stosunku do Redakcji *Architekta*, która nazwiska naszych członków powinna zatrzymać i nadal na liście prenumeratorów.

Posiedzeń Zarządu było 8, zebrań miesięcznych 3, walnych zgromadzeń 2. Członków liczyło 54.

Śmierć zabrała nam kolegów: śp. Czernego Macieja, Janowskiego Józefa Kajetana i Kuhna Adolfa. Cześć ich pamięci!

Sprawozdanie Sekcji Elektrotechników za lata 1914 i 1915.

Działalność Sekcji w latach sprawozdawczych z powodu wydarzeń dziejowych trwała w rzeczywistości bardzo krótko. Na Walnym Zgromadzeniu d. 2 kwietnia 1914 Sekcja zakreśliła sobie plan działania na cały rok i obrała nowy Zarząd, w skład którego weszli koledzy: Rothert, K. Drewnowski, Günther i Kauczyński; w historycznym dniu 31 lipca 1914 wszelka działalność Sekcji została przerwana. Dlatego też w sprawozdaniu obecnym raczej mówić wypadnie o tem, co zamierzaliśmy czynić, niż o tem, cośmy zdołali zdziałać.

Główną troską Sekcji było przygotowanie się do III Zjazdu Elektrotechników polskich, który się miał odbyć podczas VII Zjazdu Techników polskich w Warszawie, we wrześniu 1915. Postanowiono przedstawić temu zjazdowi imieniem Sekcji następujące sprawy:

1. Polskie słownictwo elektrotechniczne, nad którym Sekcja lwowska pracuje od szeregu lat, bez poparcia kół elektrotechnicznych w innych miastach polskich.

2. Statystykę elektrowni miejskich w Galicyi, którą miano wydać 1 stycznia 1915.

3. Referat w sprawie wyższego, średniego i niższego szkolnictwa elektrotechnicznego u nas.

4. Wniosek o przyjęcie uchwał Międzynarodowej Komisji Elektrotechnicznej (J. E. C.) za obowiązujące dla elektrotechników polskich.

Do każdej z poruszonych tutaj spraw wybrano odpowiednich referentów, którzy jednak ze swego zadania wywiązać się nie mogli. Zamiary powyższe mogą być jednak wskazówką na przyszłość.

Zdażyliśmy natomiast dojść do zupełnego porozumienia ze Związkiem austriackich i węgierskich elektrowni w sprawie tłumaczenia na język polski i wydania „Wskazówek ratowania porażonych prądem elektrycznym“, o którym już wspomina sprawozdanie naszej Sekcji z r. 1913. Na podstawie tego porozumienia Sekcja gwarantowała Związkowi wzięcie w komis po umówionej cenie i rozsprzedanie 2000 egzempl. „Wskazówek“. Tłumaczenie ich i korekta zostały już dokonane, a doprowadzeniem wydawnictwa do skutku zajmie się Sekcja w r. 1916.

W. Günther, sekretarz.

Sprawozdanie z czynności Oddziału Polskiego Towarzystwa Politechnicznego w Stanisławowie za lata administracyjne 1914 i 1915.

Rok 1914.

Sprawozdanie z siedemnastego roku istnienia Oddziału Stanisławowskiego „Polskiego Towarzystwa Politechnicznego“ obejmuje najpierw pamiętny w dziejach ludzkości wybuchem wojny europejskiej rok 1914, w którym normalny tryb pracy w Oddziale został przerwany.

Praca tego roku rozpoczęła się w Oddziale w normalnych warunkach, zaznaczając się sporą ilością prelegentów, którzy zgłaszali swe odczyty na zebrania członków.

Dnia 8 stycznia odbyło się Walne Zgromadzenie członków Oddziału, na którym wybrano nowy zarząd o następującym składzie:

Inż. Krüger Aleksander, przewodniczący i delegat do Wydziału głównego.

Inż. Diurzyński Antoni, zastępca przewodniczący.

Inż. Bartkiewicz Ludwik, skarbnik.

„ Lyssy Eugeniusz, zastępca skarbnika.

„ Lofring Jan, sekretarz.

„ Landau Naftali, zast. sekretarza.

„ Bronarski Edward, bibliotekarz i zawiadowca czasopism.

Inż. Tokarski Bartłomiej, zast. bibliotekarza.

Członkowie Wydziału:

Inż. Gryziecki Józef.

„ Zipser Kazimierz.

Członkowie Komisji lustracyjnej:

Inż. Czechowicz Karol. Inż. Müller Józef.

Wydział załatwiał sprawy bieżące w ciągu roku sprawozdawczego na siedmiu posiedzeniach; sprawozdania z tych posiedzeń, jak Walnego Zgromadzenia, odczytów i wycieczek naukowych były zamieszczane w lwowskim *Czasopiśmie technicznym* i warszawskim *Przeglądzie technicznym*.

Jak i w latach ubiegłych mieściliśmy się w Kasyne miejskiej za uiszczaniem potrójnej wkładki członka, a dotychczasowy regulamin domowy Oddziału był nadal obowiązujący. Tam odbywały się posiedzenia Wydziału, była pomieszczona biblioteka, czytelnia i archiwum. Walne Zgromadzenie i naukowe zebrania członków odbywały się w sali posiedzeń stanisławowskiej Rady powiatowej.

W bibliotece nie zaszły żadne zmiany, czytelnia była otwarta do 1 września 1914 r. Do użytku

członków oddanych było 15 czasopism, z których dwa otrzymywaliśmy drogą prenumeraty, inne z uprzejmości kolegów.

Na Zebraniach Członków w ciągu r. 1914 wygłoszono następujące odczyty i referaty:

1. 8 stycznia 1914: A. W. Krüger „Ludzkość a koleje żelazne“.

2. 28 stycznia 1914 N. Landau: „Miasta ogrodowe“.

3. 4 lutego 1914 J. Sroczyński: „Kanał Panamski“.

4. 11 lutego 1914 B. Tokarski: „Motory w drobnym przemyśle“.

5. 25 lutego 1914 J. Gryziecki: „Osuszanie gruntów“.

6. 4 marca 1914 St. Majewski: „Sole potasowe w Galicji“, część I.

7. 11 marca 1914 St. Majewski: „Sole potasowe w Galicji“, część II.

8. 1 kwietnia 1914 K. Matkowski: „Kanał Panamski w obrazach“.

9. 13 maja 1914 T. Laśkiewicz: „O lokomotywie Diesla“.

10. 21 maja 1914 G. Sokolnicki: „Znaczenie elektrowni dla miast“.

Po odczytach odbywały się zebrania towarzyskie w jednej z tutejszych restauracji lub kawiarni. Tak w zebraniach naukowych, jak i towarzyskich brały udział nasze panie.

Wycieczki naukowe odbyły się dwie, a mianowicie:

1. 24 marca 1914 celem zwiedzenia nowych budynków dyrekcji kolei państwowej w Stanisławowie. Kierownik wycieczki W. Krupka.

2. 8 kwietnia 1914 celem zwiedzenia warsztatów i elektrowni kolei państwowych na Knihiniinie. Kierownik wycieczki M. Ebenberger.

Sprawozdanie kasowe za rok 1914 przedstawia się jak następuje:

Przychody:

1. Pozostałość kasowa z końcem 1913 r.	2084.52 K.
2. Narosłe odsetki	42.91 „
3. Wkładki członków	277.50 „
Razem	2404.93 K.

Rozchody:

1. Koszta odczytów, wycieczek naukowych, czasopisma	86.30 K.
2. Kursor, lokal, inwentarz, kancelarya	90.00 „
3. Podatek ekwiwalentowy	3.80 „
4. Wkładka członka wspierającego do tow. „Bratniej pomocy słuchaczy Politechniki“ we Lwowie	40.00 „
5. Pozostałość kasowa z końcem 1914 r.	2184.74 „
Razem	2404.93 K.

Pozostałość kasowa ulokowana jest jak następuje: książeczka oszczędności „Polskiej kasy pożyczkowej l. 98 2161.65 K., gotówka: 23.09 K. i pozostają w przechowaniu u skarbnika Oddziału.

Sprawozdanie kasowe uznała Komisya lustracyjna za zupełnie zgodne z faktycznym stanem rzeczy.

Inż. Józef Mühler. Inż. Karol Czechowicz.

Oprócz wykazanej pozostałości kasowej posiada Oddział skromny inwentarz i księgozbiór, których wartość po strąceniu 10% na zużycie wynosi 201.42 K.

Dnia 1 września 1914 wskutek inwazy nieprzyjacielskiej prawie wszyscy członkowie Oddziału opuścili Stanisławów, miesiąc przedtem przestało nas dochodzić *Czasopismo techniczne*. Wstrzymana została akcja kursora, zbierającego wkładki, a przewodniczący zabezpieczywszy akta i dokumenty Oddziału, zawiesił jego czynności na czas nieograniczony.

Rok 1915.

Po powrocie do kraju zebrał się Zarząd Oddziału dnia 22 sierpnia 1915 na pierwsze posiedzenie, na którym załatwiono sprawozdanie za rok 1914, zaniechano jednak myśli zwoływania Walnego Zgromadzenia członków Oddziału, również nie można było wprowadzić w życie regularnych zebrań, chociaż nie brakło prelegentów i materiału na prelekcye. Członkowie Oddziału, i wogóle inżynierowie są obecnie obciążeni tyłoma obowiązkami zawodowymi, z którymi połączony jest prawie bezustanny pobyt poza Stanisławowem, iż nie można było liczyć na to, by się mogła zebrać odpowiednia ilość uczestników zebrań.

By utrzymać ciągłość spraw Oddziału uchwalili Zarząd, wybrany na rok 1914, iż w dotychczasowym składzie będzie urzędował i przez rok 1915 jako przewodniczący Zarząd aż do chwili, która będzie odpowiednia do zwołania Walnego Zgromadzenia. Skład tego przewodniczącego Zarządu różni się od poprzedniego tem, że sekretaryat objął kol. B. Tokarski.

Zarząd odbył 4 posiedzenia, na których omawiano sprawy bieżące. Wszystkie urządzenia i organizacja Oddziału zostały niezmienione. *Czasopismo techniczne* nie dochodziło nas przez cały rok 1915, jakoteż nie doszły nas żadne pisma i zarządzenia Wydziału głównego. Wobec tego i ciężkich warunków ekonomicznych, przez cały rok nie zbieraliśmy wkładek miesięcznych od członków, a normalne potrzeby Oddziału kryliśmy z oszczędności lat ubiegłych.

Sprawozdanie skarbnika przedstawia się jak następuje:

Przychody:

1. Pozostałość z r. 1914	2184.74 K.
2. Narosłe odsetki	165.74 „
Razem	2350.48 K.

Rozchody:

1. Koszta Zarządu Oddziału	7.94 K.
2. Prenumerata „Architekta“	12.00 „
3. Wkładka członka wspierającego „Bratniej pomocy słuchaczy Politechniki“	40.00 „
Razem	59.94 K.

Pozostałość kasowa na rok 1916 wynosi 2290.54 koron.

Kwota ta ulokowana jest na przechowanej u skarbnika książeczce wkładkowej „Polskiej kasy pożyczkowej“ l. 98.

Oprócz tego posiada Oddział księgozbiór, umieszczony w sali posiedzeń Kasyna miejskiego i skromny inwentarz, uszkodzony wskutek przejść wojennych, którego wartość po strąceniu 25% na zużycie wynosi 151.06 koron.

Inż. Bartłomiej Tokarski, Inż. Aleksander Krüger,
sekretarz, przewodniczący.

L. Bartkiewicz, E. Bronarski, A. Dziurzyński, J. Gryziecki,
N. Landau, J. Lorfing, E. Łyssy.